

Utlåtande

Datum

2025-07-24

ÅOM 2025/6

Utlåtande som avser beskattning av pensionärer

Till Ålands ombudsmannamyndighet (ÅOM) har 5.3.2025 ankommit en anmälan gällande person med pensionsinkomst baserat på ålder/sjukdom som upplever att hen diskrimineras i landskapet då personer i nämnda kategori sammantaget måste betala högre kommunalskatt än personer med förvärvsinkomst baserat på arbete. Kontaktagaren uppger att upplevelsen av diskriminering förstärkts eftersom sjukkostnadsavdraget har avskaffats i landskapet från och med 1.1.2025.

Kontaktagaren menar att landskapsregeringen och/eller lagtinget genom att godkänna diskriminerande skattebestämmelser gör sig skyldig till diskriminering av äldre i det åländska samhället. Kontaktagaren ber även att ÅOM, ifall det visar sig att frågeställningen inte utgör diskriminering enligt lagens mening, ger råd för hur lagen kan ändras så att detta anses vara en diskriminering också i lagens mening.

Lagrum

Ålands ombudsmannamyndighet, som avses i landskapslagen (2014:33) om Ålands ombudsmannamyndighet (härefter ombudsmannalagen), sköter de tillsynsuppgifter som avses i landskapslag (2022:43) om tillämpning av diskrimineringslagen (FFS 1325/2014), till den del förvaltningen grundar sig på lagtingets lagstiftningsbehörighet. Landskapslagen om tillämpning av diskrimineringslagen är enligt 2 § 1–4 punkterna tillämplig avseende Ålands lagtings förvaltning och dess underlydande organ, Ålands landskapsregerings förvaltning och dess underlydande organ, kommunernas förvaltning och deras underlydande organ samt verksamheter som inom lagtingets behörighet yrkesmässigt tillhandahåller varor eller tjänster för allmänheten.

Enligt 8 § 1 mom. diskrimineringslagen får ingen diskrimineras på grund av ålder, ursprung, nationalitet, språk, religion, övertygelse, åsikt, politisk verksamhet, fackföreningsverksamhet, familjeförhållande, hälsotillstånd, funktionsnedsättning, sexuell läggning eller någon annan omständighet som gäller den enskilde som person.

Enligt samma lags 10 § ska direkt diskriminering anses förekomma när någon på grund av en omständighet som gäller honom eller henne som person behandlas på ett ofördelaktigare sätt än någon annan har behandlats, behandlas eller skulle behandlas i en jämförbar situation.

Skatter hör enligt självstyrelselagen 27 § 36 p. till rikets behörighet, med undantag av vad som bestäms i samma lags 18 § 5 p. om bland annat kommunalskatt. Rikets behörighet omfattar även enligt 29 § 3 p. arbetspensionsskydd för kommunernas anställda och för förtroendevalda inom kommunalförvaltningen samt arbetspensionsskydd för andra, med de undantag som följer av 18 § 2a punkten, och annan socialförsäkring.

Enligt 18 § 5 p. i självstyrelselagen har landskapet lagstiftningsbehörighet när det gäller skatt till kommunerna. Förvärvsinkomstbeskattning regleras huvudsakligen i kommunalskattelagen (2011:119) för landskapet Åland. Lagen är en blankettlag som anger att inkomstskattelagen (FFS 1535/1992) med vissa undantag ska tillämpas på Åland. Till undantagen hör bland annat bestämmelserna om avdragen vid kommunalbeskattningen. Förutom när det gäller undantagen träder ändringar i inkomstskattelagen i kraft automatiskt här samtidigt som i riket.

De ändringar som klaganden anför i sin anmälan rör ändringar i kommunalbeskattningen 2025. (LF nr 4/2024–2025)

Ombudsmannamyndighetens utredning

Enligt diskrimineringslagen 10 § ska direkt diskriminering anses förekomma när någon på grund av en omständighet som gäller honom eller henne som person behandlas på ett ofördelaktigare sätt än någon annan har behandlats, behandlas eller skulle behandlas i en jämförbar situation.

I diskrimineringslagens förarbete står följande:

”Direkt diskriminering förekommer enligt paragrafen när någon på grund av en omständighet som gäller honom eller henne som person behandlas på ett ofördelaktigare sätt än någon annan har behandlats, behandlas eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation och särbehandling enligt 10—12 § inte är berättigad. Bestämmelsen motsvarar med små preciseringar gällande lydelse i 6 § 2 mom. 1 punkten i lagen om likabehandling, och i likhet med gällande lag får den sitt huvudsakliga innehåll av motsvarande bestämmelser i diskrimineringsdirektivet och direktivet om likabehandling i arbetslivet. Enligt direktiven ska direkt diskriminering anses förekomma när en person på grund av ras eller etniskt ursprung, ålder, funktionsnedsättning, religion eller övertygelse eller sexuell läggning behandlas mindre förmånligt än en person behandlas, har behandlats eller skulle ha behandlats i en jämförbar situation.” (RP 19/2014 s. 73)

"Diskriminering innebär att någon behandlas på ett ofördelaktigare sätt än andra i en jämförbar situation. Kravet på jämförbara situationer syftar på den allmänna principen om att alla ska behandlas på samma sätt i likadana situationer." (RP 19/2014 rd, s. 74.)

Frågan om huruvida olika regler för beskattning av pensionärer kan anses vara förbjuden diskriminering har nyligen avgjorts i Europadomstolen (Europadomstolen 2025: [Tulokas och Taipale mot Finland](#), nr 5854/18 och 5855/18).

I sitt avgörande har Europadomstolen fastställt att beskattning av arbetsinkomst och beskattning av pension inte är att betrakta som jämförbar situation eftersom de är två skilda system med olika grunder, skillnaderna gäller även de avdrag som kan göras utifrån vilken kategori man tillhör. Därav följer att rekvisitet för direkt diskriminering om jämförbar situation inte uppfylls. Europadomstolen konstaterar även att det ligger inom statens behörighet att göra politiska avvägningar vad gäller ekonomiska och sociala strategier och beslut.

Ombudsmannamyndighetens utlåtande

Utifrån ovanstående utredning kan ombudsmannamyndigheten konstatera att det inte finns någon presumtion om förbjuden diskriminering vad gäller kontakttagarens frågeställning om beskattning av pensionärer i landskapet vad avser kommunalskatt.

Till den del kontakttagarens begäran gäller önskemål om att ombudsmannamyndigheten ska ge råd för hur lagen kan ändras så att detta anses vara en diskriminering också i lagens mening konstateras att detta inte ligger inom myndighetens uppdrag. I enlighet med Europadomstolens resonemang redogjort för ovan är det snarare en fråga som bör drivas inom ramen för demokratins mekanismer på rikssidan till den del beskattningsfrågor hör till rikets behörighet och inom landskapet till den del frågorna rör landskapets behörighet.

....

Johanna Fogelström-Duns
Diskrimineringsombudsman

Detta utlåtande delges till klaganden per e-post samt publiceras på ombudsman.ax.